

Тасдиқ мекунам

Ректори Донишгоҳи давлатии омӯзгории
Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни,
доктори илмҳои таърих, профессор

Ибодуллозода А.И.

соли 2025

Хулосаи

Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни

Диссертатсияи Расулзод Лоиқ Холиқ дар мавзуи «Ҳукумати электронӣ ва дурнамои рушди он дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 23.00.02 – Ниходҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ дар кафедраи сиёсатшиносии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни омода гардидааст.

Дар раванди омода гардидани диссертатсия Расулзод Лоиқ Холиқ унвонҷӯи кафедраи сиёсатшиносии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айни маҳсуб меёфт. Айни замон ӯ ба ҳайси ходими калони илмӣ шӯбаи ташкилӣ-илмӣ ва таъбу наشري Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон фаъолият намуда истодааст.

Расулзод Лоиқ Холиқ соли 2013 Донишгоҳи миллии Тоҷикистонро бо ихтисоси «сиёсатшинос, маъмур» хатм намудааст.

Маълумотномаи академӣ оид ба супоридани имтиҳонҳо дар санаи 30.06.2025 таҳти №1305 дода шудааст. Мавзӯи диссертатсия бо Қарори Шӯрои олимони Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айни аз 28.10.2020, суратмаҷлиси №3 тасдиқ гардидааст.

Рохбари илмӣ: Самиев Бобо Ҷураевич, доктори илмҳои фалсафа, профессор, мудири шӯбаи фалсафаи фарҳанги Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон.

Диссертатсияи Расулзод Лоиқ Холиқ дар ҷаласаи васеи кафедраи сиёсатшиносии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни муҳокима гардида, барои ҳимоя тавсия шудааст. Дар раванди муҳокимаи диссертатсия иштирок намуданд: Нуриддин П.Р. – номзади илмҳои сиёсӣ, дотсент, Каримов Ш.Т. – доктори илмҳои сиёсӣ, Назар М.А. – доктори илмҳои фалсафа., Султонзода С. – доктори илмҳои фалсафа., профессор, Бедилзода Ҳ.К. номзади илмҳои сиёсӣ, досент, Ҳаким Р.Ҳ. – номзади илмҳои сиёсӣ, досент, Ахиева С.Ҷ. - номзади илмҳои сиёсӣ, Қосимова Р. - номзади илмҳои сиёсӣ, Амиров Т. - номзади илмҳои сиёсӣ, Мусоев И., Мирзоев У., Саидова Ф., Шодиева З. ва Расулзод Лоиқ Холиқ – унвонҷӯ.

Кафедраи сиёсатшиносии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айнӣ диссертатсияи Расулзод Лоиқ Ходикро муҳокима ва баррасӣ намуда, хулосаи зеринро пешниҳод намуд:

Диссертатсияи Расулзод Лоиқ Холиқ ба омӯзиши яке аз масъалаҳои муҳимтарини замони муосир бахшида шуда, дар он паҳлуҳои гуногуни масъалаи ҳукумати электронӣ ва дурнамои рушди он дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди таҳқиқ қарор дода шудаанд.

Муҳиммияти омӯзиши мавзӯ. Вобаста ба раванди ташаккули ҷомеаи иттилоотӣ дар замони муосир дар Ҷумҳурии Тоҷикистон татбиқи ҳукумати электронӣ ҳамчун шакли инноватсионии идора ва афзалиятноки хизматрасониҳои давлатӣ қабул гардидааст. Бо дар назардошти зарурати он Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон доир ба масъалаи рушди технологияи иттилоотию коммуникатсионӣ (минбаъд ТИК) таваҷҷуҳи хосса зоҳир намуда, дар Паёми худ ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон гузариш ба ҳукумати электрониро яке аз ҳадафҳо ва дурнамои стратегияи давлатӣ ҳисобида, чунин таъкид намудаанд: «истифодаи технологияҳои иттилоотиву коммуникатсионӣ дар самтҳои мухталифи ҳаёти ҷомеа ва дар асоси он ташаккули ҳукумати электронӣ аз масъалаҳои муҳими замони муосир мебошад».

Маълум аст, асри XXI асри ТИК ба ҳисоб рафта, таъсири он ба тамоми соҳаҳои ҳаёти ҷамъиятӣ баръало назаррас аст. Аз ҷумла, дар низоми идоракунии давлатӣ истифодаи имконияти ТИК низ ногузир гардидааст. Таҷрибаи давлатҳои пешрафтаи олам нишон медиҳад, ки онҳо маҳз тавассути татбиқи васеи ТИК дар раванди идораи давлат тавонистанд рушди ҳукумати электрониро таъмин созанд. ТИК дар ин кишварҳо дар раванди пешбурди фаъолияти ҷамъиятӣ ва идораи давлатӣ мавқеи намоёнро ишғол намудааст.

Ҳадафи асосии «ҳукумати электронӣ» аз он иборат аст, ки низоми идоракунии давлатӣ ба манфиати шаҳрвандон, ташкилотҳо ва корхонаҳо бештар ҷавобгӯ бошад ва ба онҳо имкони бештари иштирок дар таҳияи сиёсати давлатӣ, инчунин сода кардани расмиёти ҳамкории байни шаҳрвандон ва ҳукуматро фароҳам орад. Ба роҳ мондан ва татбиқи амалии ҳукумати электронӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун марҳилаи муҳими дигаргунсозии сиёсати давлатӣ дар бахши идоракунӣ ба ҳисоб рафта, роҳро ба модели бештар шаффоф, ошкоро ва ҳисоботдиҳандаи идоракунӣ боз менамояд.

Ҳукумати электронӣ ҳамчун сохтори пешрафта амал мекунад, ки на танҳо ба пешниҳоди хизматрасониҳои давлатӣ мусоидат мекунад, балки муносибатҳои қавитар ва ҳамкории бештари байни мақомоти давлатӣ ва аҳолиро таъмин месозад. Махсусан, бо ҷорӣ намудани механизмҳои идоракунии рақамӣ, Тоҷикистон барои коҳиш додани хароҷоти бюрократӣ, маҳдуд соختани коррупсия ва ба эътидол овардани танишҳои таърихӣ байни давлат ва ҷомеа замина мегузорад.

Муҳимтарин вазифаи ҳукумати электронӣ, пеш аз ҳама дар он ифода меёбад, ки дастрасии бемамониат ба иттилоот доир ба фаъолияти мақомоти

марказӣ ва маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, инчунин эҷоди шабакаи дучонибаи иртибот байни ин мақомот бо аҳоли таъмин карда шавад. Ин дастрасии онлайнии хидматрасониҳои давлатӣ ва барномарезиҳо ба шаҳрвандон имкон медиҳанд, то бевосита дар равандҳои қабули қарорҳо дар сатҳи маҳаллӣ ва миллий иштирок кунанд. Чунин низом арзишҳои демократиро тавассути фароҳам овардани имкони иштироки фаъолона дар таҳия, тасдиқ ва татбиқи барномаҳо ва сиёсатҳои асосии миллий мустақкам мекунад. Ба маънии дигар, дастрасӣ ба иттилоот тавассути Интернет дар бораи кори мақомоти давлатӣ ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ба аҳоли имконият медиҳад, ки муҳити фарогире фароҳам оварда шавад, то дар он шаҳрвандон тавонанд дар идоракунии давлатӣ тавассути воситаҳои электронӣ иштирок кунанд.

Бо тавачҷуҳ ба ин пешрафтҳо ниёз ба таҳлил ва арзёбии илмии ҳукумати электронӣ дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон ба миён омада, зарурат ба омӯзиш ва дарки ҷолишҳо ва зарфиятҳои хосси он дар заминаи вижагиҳои иҷтимоӣ-сиёсӣ ва фарҳангии кишвар афзоиш ёфтааст. Аз ин нигоҳ, таҳқиқоти мазкур ба омӯзиши вазъи кунунӣ, мушкилоти мушаххас ва дурнамои рушди минбаъдаи ҳукумати электронӣ дар шароити Тоҷикистон нигаронида шуда, барои муайян кардани робитаи ҳукумати электронӣ бо арзишҳои миллий ва мушаххасан таъйин кардани ҷаҳорҷӯбаи ҳукукии зарурӣ, ки ба таъсис ва тавсеаи он имкон медиҳад, аз мубрамии мавзӯ дарак медиҳад.

Ҷанбаи дигари мубрамии мавзӯи мазкурро инчунин, дурнамои стратегияи Ҷумҳурии Тоҷикистон низ тасдиқ мекунад, ки татбиқи пурраи ҳукумати электронӣ ҳамчун яке аз самтҳои асосии ин сиёсат пешбинӣ шудааст. Сарфи назар аз аҳаммияти стратегияи худ, мавзӯи ҳукумати электронӣ дар шароити ҷомеаи илмии Тоҷикистон мавзӯи камтаҳқиқ боқӣ мондааст. Аз ин рӯ, таҳқиқоти мазкур аз тариқи омӯзиш ва таҳлили амиқи илмӣ ба таҳияи заминаҳои асосии табдили муассири идоракунии рақамӣ, ки ба нойил шудан ба ҳадафҳои сиёсати миллий ва эҷоди экосистемаи устувори ҳукумати электронӣ мусоидат мекунад, саҳми худро мегузорад.

Ҳамзамон, дар шароити муосир дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати дар сатҳи зарурӣ ташаккули инкишоф додани ҳукумати электронӣ як қатор санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, барнома, стратегия ва концепсияҳо қабул гардида, дар амалияи ҷамъиятӣ то андозае унсурҳои таркибии ҳукумати электронӣ татбиқи худро пайдо намудаанд, аммо сатҳи амалигардии талаботи ин санадҳо дар сатҳи зарурӣ намебошанд. Аз ин рӯ, муайян намудани ҳолати ташаккул, мушкилоту монеаҳо, дурнамои рушди ҳукумати электронӣ, оқибатҳои иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва сиёсии татбиқи он дар кишвар мавзӯи калидии таҳқиқоти мазкур ба ҳисоб меравад.

Дар рисола нуктаҳои зерин чун навоари илмӣ пешниҳод шудаанд, ки воқеан ҷолиб ба назар мерасанд.

Таҳқиқоти анҷомдодашуда ба инкишофи яке аз бахшҳои муҳими илми сиёсатшиносии ватанӣ — «ҳукумати электронӣ» аҳамияти назаррас хоҳад расонид. Илова бар ин, мувофиқи мақсад шуморида мешавад, ки натиҷаҳои

таҳқиқотро ҳамчун навоварии илмӣ ба таври мушаххас дар шакли зер баён намуд:

- мафҳум ва моҳияти ҳукумати электронӣ ҳамчун шакли инноватсионии идоранамоӣ мавриди таҳлил ва баррасӣ қарор гирифта, хусусиятҳои таърихӣ зоҳиршавии он дар замони муосир нишон дода шудаанд;

- ҳукумати электронӣ ҳамчун зинаи нави идоракунии давлатӣ бо назардошти имкониятҳои нави ҳамкории байни давлат ва шаҳрвандон дар низоми идораи давлатӣ мавриди баррасии илмӣ қарор гирифта, аҳаммияти он дар рушди устувори ҷомеа асоснок карда шудааст;

- нақши технологияи иттилоотӣ-коммуникатсионӣ дар ташаккули ҳукумати электронӣ дар доираи ҷомеаи иттилоотӣ бо назардошти таҷрибаи кишварҳои пешрафтаи ҷаҳон мавриди таҳлилу баррасии ҳамаҷониба қарор гирифта, самаранокии татбиқи он дар шароити ташаккули ҷомеаи шаҳрвандӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон асоснок карда шудааст;

- заминаҳои меъёрии ҳукукии татбиқи ҳукумати электронӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар заминаи низоми қонунгузорӣ, барнома, консепсия ва стратегияҳо мавриди омӯзишу таҳлил қарор гирифта, зарурати қабули онҳо ҳамаҷониба асоснок гардонида шудааст;

- хусусиятҳои асосии ҳукумати электронӣ дар қиёс ба низоми сиёсӣ иқтисодии кишварҳои мухталифи ҷомеаи муосир муқоиса гардида, татбиқи он вобаста ба шакли зухури режими сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон нишон дода шудааст;

- иқдомҳо ва ташаббусҳои пешгирифтаи Пешвои миллат дар самти татбиқи ҳукумати электронӣ муҳим ва саривақтӣ арзёбӣ карда шуда, нақши сиёсати давлатӣ дар таъмини гузариш ба ҳукумати электронӣ ва нишон додани сатҳи мушкilot ва дурнамои рушди он дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди баррасӣ қарор дода шуданд.

Нуктаҳои асосии таҳқиқот, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд.

1. Ҳукумати электронӣ шакли инноватсионии идоранамоии давлат ва ҳамкории байни давлат ва ҷомеаи шаҳрвандӣ ба ҳисоб меравад. Аммо ҳанӯз ҳам дар адабиёти илмӣ доир ба шарҳу тавзеҳи мафҳум ва моҳияти ҳукумати электронӣ дидгоҳи ягона мавҷуд нест. Новобаста аз ин, дар асоси назария ва фаҳмишҳои гуногун месазад зикр дошт, ки ҳукумати электронӣ шакли идоракунии мебошад, ки тариқи электронӣ сурат гирифта, амалӣ кардани ҳадаф ва иҷрои вазифаҳоро зуд ва ё фаврӣ ба анҷом мерасонад. Махсусан, хизматрасониҳои электронӣ тавассути интернет боиси ҳамкории зичи байни ҷомеаи шаҳрвандӣ ва давлат метавонад гардад.

2. Ҳукумати электронӣ падидаи замони муосир ба ҳисоб рафта, компютеркунонӣ ва ташкили ҷомеаи иттилоотиву тиҷорати электронӣ унсурҳои бевоситаи он мебошанд. Татбиқи ҳукумати электронӣ ба таъмини имкони истифодаи осон ва мувофиқи ТИК бо мақсади паҳн кардани хидматҳои давлатӣ бевосита ба муштарӣ 24 соат дар як шабонарӯз ва 7 рӯз дар як ҳафта баробар аст. Ҳукумати электронӣ роҳи истифодаи технологияи навест, ки ба одамон имкони заруриро барои дастрасӣ ба иттилоот ва хидматҳои давлатӣ, беҳтар кардани сифати хидматҳо ва фароҳам овардани

имкониятҳои васеъ барои иштирок дар равандҳо ва институтҳои демократӣ фароҳам меорад. Ҳукумати электронӣ як шакли ҳисоботдиҳии давлат мебошад, ки ба шаҳрвандон фавран хизматрасониҳои беҳтарини давлатиро пешкаш мекунад ва онҳоро ба фаъолиятҳои иҷтимоӣ ҷалб мегардонад.

3. Ҳукумати электронӣ тавассути табдили рақамӣ се мушкили асосиро дар низоми идоракунии давлатӣ ҳал мекунад: якум, бо ҷорӣ намудани муомилоти хуччатҳои электронӣ хароҷоти бюрократиро кам намуда, равандҳои қабули қарорро суръат мебахшад; дуюм, ба шаффофият дар низоми идоракунии давлатӣ ва маҳаллӣ мусоидат мекунад, тавачҷуҳо аз сохторҳои анъанавии бюрократӣ ба ҳамкориҳои наздик бо шаҳрвандон равона месозад ва сеюм, ба аҳолии имкони фаъолона иштирок кардан дар ташаққули рӯзномаи миллиро фароҳам оварда, дастрасиро ба платформаҳо барои иброи афкор тавассути воситаҳои интернетӣ таъмин менамояд.

Рақамисозии идораи давлатӣ на танҳо автоматикунории равандҳои мавҷуда ё гузаронидани вазифаҳои анъанавӣ ба формати электронӣ мебошад, балки таҳияи равандҳои куллан нав ва бознигариҳои модели ҳамкориҳои байни давлат ва шаҳрвандонро низ дар бар мегирад. Махсусан, ҳукумати электронӣ самаранокӣ ва фаврияти иҷрои қор, интиқол ва қабули иттилоъро тақозо менамояд, ки идоракунии ҷамъиятиро ба ниёзҳои шаҳрвандон, ташкилотҳо ва бизнес наздик месозад. Ин гуна равиш на танҳо имконияти иштирок дар таҳияи сиёсатро васеъ мекунад, балки робитаи шаҳрвандон бо муассисаҳои давлатиро низ соддатар намуда, расмиёти давлатиро дастрас ва бароҳат мегардонад. Оптимизатсияи расонидани хизматрасониҳои давлатӣ тавассути ҳукумати электронӣ хатари коррупсияро коҳиш дода, муҳити идоракунии масъулиятнок ва камтар ба сӯистифода тобоварро ба вуҷуд меорад.

4. Дар давраи муосир раванди техникӣ ҳаёти инсонро ба қулӣ тағйир дода, шаклҳои усулан нави муносибатҳои ҷамъиятиро ба вуҷуд овард. Ҳар сол даҳҳо равишҳои инноватсионӣ пайдо мешаванд, ки ба гузариши тадриҷан аз равандҳои анъанавии қоғазӣ ба форматҳои электронӣ мусоидат мекунанд. Дар байни дастовардҳои назарраси асри XX ихтирои компютер ва эҷоди шабакаи ҷаҳонии Интернет буд, ки заминаи пайвасти рақамиро гузоштааст. Бо вуҷуди ин, дар асри XXI, ин таҳаввулот, қи аксар вақт «электроникшудан» номида мешавад, ба таври назаррас суръат гирифта, қор, муошират ва ҳаёти шахсиро дар сатҳи ҷаҳонӣ тағйир дод. Суръати зудии электроникунӣ на танҳо фаъолияти ҳаррӯзаро соддатар кард, балки ба рушди технологияҳои иттилоотӣю коммуникатсионӣ, ки нақши он дар бахшҳои гуногуни ҷомеа эҳсос мешавад, таъсири амиқ расонд.

5. Дар давраи соҳибистиклолии кишвар як қатор санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ қабул гардиданд, ки онҳо ба рушди ҳукумати электронӣ нигаронида шудаанд. Мувофиқ ба ин хуччатҳои ҳуқуқӣ ҳадафи асосии ташаққули заминаи ҳуқуқӣ таъмини шароит барои фаъолияти ҳукумати электронӣ, истифодаи самаранокӣ технологияҳои иттилоотӣю коммуникатсионӣ дар қори мақомоти давлатӣ, татбиқи ҳуқуқҳои шаҳрвандӣ ва ҳифзи манфиатҳои ҷамъиятӣ ва давлатӣ дар ин соҳа ба ҳисоб мерафтанд.

Санади меъёрии асосӣ “Консепсияи ташаккули ҳукумати электронӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” ба шумор меравад. Он ҳадафҳо, афзалиятҳои рушди дарозмуддат, инчунин самтҳои стратегӣ ва марҳилаҳои татбиқи барномаҳо ва дурнамои кишварро дар соҳаи ҳукумати электронӣ муайян мекунад.

6. Татбиқи ҳукумати электронӣ ва ТИК дар Тоҷикистон аз аввалҳои солҳои 2000-ум оғоз шудааст. Аммо раванди татбиқи ҳукумати электронӣ дар Тоҷикистон нишон медиҳад, ки он ҳоло ҳам дар марҳилаи аввал боқӣ мондааст. Зеро, тавассути электронӣ интиқол ва қабул намудани маълумот дар байни ниҳодҳои давлатӣ, ки ҷузъи калидии ҳукумати самараноки электронӣ мебошад, ҳоло ҳам татбиқи пурраи худро наёфтааст. Ҳарчанд, аз ҷониби мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳои кишвар сомонаҳои алоҳида барои интиқол ва қабули маълумот таъсис дода шудаанд, аммо фисади зиёди онҳо дар сатҳи зарурӣ ғайрарасанд.

7. Дар раванди татбиқи ҳукумати электронӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мушкилоти зиёде мушоҳида мегарданд, ки ба татбиқи ин консепсия монеа эҷод мекунанд. Аз ҷумла: монеаҳои характери сиёсидошта; монеаҳои маъмурӣ; монеаҳои хусусияти инноватсионидошта; монеаҳои технологӣ; монеаҳои фарҳангӣ; монеаҳои ҳуқуқӣ; ташаккул наёфтани фарҳанги техникийи ҷомеаи шаҳрвандии кишвар ва ниҳодҳои он вобаста ба талаботи ҷомеаи техногенӣ муосир ва ғайра.

Мушкилоти дигаре, ки дар кишвар ба рушди ҳукумати электронӣ монеа эҷод мекунанд ин ташаккул наёфтани тафаккури техникӣ ва дар сатҳи зарурӣ истифода бурда натавонисатни воситаҳои навини технологӣ аз ҷониби аҳолии мебошад. Аз ин рӯ, барои татбиқи ҳукумати электронӣ ва дурнамои рушди минбаъдаи он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ кардани тадбирҳои зерин ба мақсад мувофиқанд: баланд бардоштани суръати интернет, махсусан дар минтақаҳои дур аз марказҳои шаҳрӣ; навсозии инфрасохтори мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, ташкил намудани курсҳои кутоҳмуддат ба аҳолии минтақаҳои қуҳистон ҷиҳати ташаккул додани тафаккури техникийи онҳо ва ғайра. Бартараф кардани ин мушкилот замина барои татбиқи ҳукумати электронӣ ва баланд бардоштани дастрасии ҳадамоти рақамии давлатӣ дар саросари кишвар метавонад гардад.

8. Такмили қонунгузорӣ низ дар пешбурди ҳукумати электронӣ нақши муҳим мебозад. Ба тартиб даровардан ва таҷдиди қонунгузории соҳа дар баробари пешрафти вазъи технологӣ метавонад заминаи мустаҳкамтари ҳуқуқиро таъмин намуда, ҳам ташаббусҳои ҳукумат ва ҳам эътимоди мардумро дастгирӣ намояд. Илова бар ин, ҷалби бештари ҷомеаи шаҳрвандӣ дар экосистемаи ҳукумати электронӣ барои баланд бардоштани огоҳӣ ва таҳкими фарҳанги шаҳрвандӣ муҳим аст. Инчунин, созмонҳои ҷамъиятӣ метавонанд тавассути пешбурди саводнокии рақамӣ, баланд бардоштани маърифати ҳуқуқӣ, ҳавасмандгардонии шаҳрвандон, иштироки ғайри онҳо дар рушди ҷомеа ҳамроҳангиро дар байни ниҳодҳои давлатӣ ва ҷомеаи шаҳрвандӣ мустаҳкам гардонанд.

Дар маҷмӯъ натиҷаҳои таҳқиқот, хулосаҳои илман асоснокшуда ва умуман маводи диссертатсия дар раванди таълими фанҳои сиёсатшиносӣ,

амнияти миллӣ, амнияти иттилоотӣ ва Ҳукумати Тоҷикистон метавонанд истифода бурда шаванд. Инчунин натиҷаҳои таҳқиқот барои муҳаққиқоне, ки ба омӯзиши дигаргуниҳои сифатӣ ва равандҳои сиёсии замони муосир машғуланд, аҳамияти илмию назариявӣ доранд.

Инчунин хулосаҳои таҳқиқоти мазкурро дар самти таҳияи барномаҳои давлатӣ ва стратегияҳои рушди технологияи иттилоотӣ коммуникатсионӣ истифода намудан мумкин аст.

Эътимоднокии натиҷаҳои бадастомада ва хулосаҳои муаллиф ба воситаи илмияти диссертатсия, методология ва методҳои истифодашуда, адабиёти илмӣ истифодашуда ва аз ҷониби муаллиф мустақилона мавриди омӯзиш қарор гирифтани мавзӯи таҳқиқотӣ асоснок карда мешавад.

Муаллиф дар ҳамаи марҳилаҳои таҳқиқот иштирок намуда, натиҷаҳои пажӯҳиши худро дар шакли мақолаҳои илмӣ ҷоп намудааст. Натиҷаҳои асосии диссертатсия дар ҳашт мақолаи илмӣ ва шаш маърузаи муаллиф ҷоп гардидаанд. Мазмуну мундариҷаи диссертатсия ба талаботи муқарраргардида ҷавобгӯ буда, таҳқиқоти илмӣ анҷомёфта ба шумор меравад. Автореферати диссертатсия мухтавои асосии таҳқиқоти мазкурро пурра ифода менамояд.

Мазмунӣ асосии таҳқиқоти диссертатсионӣ дар **мақолаҳои зерини муаллиф** баён шудааст:

1. Расулзод, Л.Х. Хусусиятҳои «ҳукумати электронӣ» дар ҷомеаи иттилоотӣ [Матн] / *Л.Х.Расулзод* // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ – иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – Душанбе, 2022. №3. – С. 299–308.

2. Расулзод, Л.Х. Махсусиятҳои ҳукумати электронӣ дар таҷрибаи давлатҳои Осиёи Марказӣ [Матн] / *Л.Х.Расулзод* // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ – иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – Душанбе, 2022. №10. – С. 290–295.

3. Расулзод, Л.Х. Нақши технологияҳои иттилоотӣ иртиботӣ дар таъмини самаранокии идораи давлатӣ [Матн] / *Л.Х.Расулзод* // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ – иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – Душанбе, 2023. №5. – С. 308–314.

4. Расулзод, Л.Х. Нақш ва ҷойгоҳи технологияи иттилоотӣ коммуникатсионӣ муосир дар ташаккули ҳукумати электронӣ [Матн] / *Л.Х.Расулзод* // Тоҷикистон ва ҷаҳони имрӯз. – Душанбе, 2023. №3 (83). – С. 76–85.

5. Каримов, Ш.Т., Расулзод, Л.Х. Концепсияи ташаккули ҳукумати электронӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: раванди татбиқ ва дурнамои он [Матн] / *Ш.Т. Каримов, Л.Х. Расулзод* // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, бахши илмҳои иҷтимоӣ–иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – Душанбе, 2024. №7. – С. 275–283.

6. Расулзод, Л.Х., Ташрифзода Ф.Қ. Таъмини амнияти иттилоотии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити таҳдидҳои навини олам / *Л.Х. Расулзод, Ф.Қ. Ташрифзода* // Ахбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон. – Душанбе, 2024. №4. – С.287-291.

7. Самиев Б.Қ., Расулзод, Л.Х. Хусусиятҳои ташаккул ва инкишофи ҳукумати электронӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон / Б.Қ. Самиев, Л.Х. Расулзод // Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ бахши илмҳои фалсафа, ҳуқуқ ва сиёсатшиносӣ. – Душанбе, 2025. №2. – С.227-233.

8. Расулзод, Л.Х., Ташрифзода Ф.Қ. Ҷангҳои иттилоотӣ дар меҳвари сиёсати абаркудратҳо / Л.Х. Расулзод., Ф.Қ. Ташрифзода // Ахбори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон. – Душанбе, 2025. №2. – С.199-204.

9. Расулзод, Л.Х. Махсусияти технологияҳои иттилоотию иртиботӣ дар модернунонии идораи давлатӣ / Л.Х. Расулзод // Маҷмуаи маводи II-юмин конференсияи илмӣ-амалии байналмилалӣ дар мавзӯи «Илми ҳуқуқшиносӣ ва амалияи он» бахшида ба Рӯзи илми тоҷик (ш. Душанбе, 29 апрели с. 2023) // Зери таҳрири д.и.х., дотсент Ф.Р. Шарифзода. – Душанбе: Матбааи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон, 2023. – С. 271–276;

10. Расулзод, Л.Х. Истифодаи технологияи иттилоотию коммуникатсионӣ заминаи муҳими ташаккули ҳукумати электронӣ / Л.Х. Расулзод // Маҷмуаи маводи III-юмин конференсияи илмӣ-амалии байналмилалӣ дар мавзӯи «Илми ҳуқуқшиносӣ ва амалияи он» бахшида ба Рӯзи илми тоҷик ва эълон гардидани «Соли маърифати ҳуқуқӣ» (ш. Душанбе, 19 апрели с. 2024) // зери таҳрири н.и.х., А.П. Насуриён. – Душанбе: Матбааи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон, 2024. – С. 419–424;

11. Расулзод, Л.Х. Заминаҳои меъёрии ҳуқуқии татбиқи ҳукумати электронӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон / Л.Х. Расулзод // Маҷмуаи маводи IV-юмин конференсияи илмӣ-амалии байналмилалӣ дар мавзӯи «Илми ҳуқуқшиносӣ ва амалияи он» бахшида ба Рӯзи илми тоҷик (ш. Душанбе, 19 апрели с. 2025) // зери таҳрири н.и.х., А.П. Насуриён. – Душанбе: Матбааи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон, 2025. – С.404–407;

12. Самиев Б.Қ., Расулзод, Л.Х. Одиназода С.Р. Ҳукумати электронӣ ҳамчун зинаи нави идоракунии давлатӣ / Б.Қ. Самиев., Л.Х. Расулзод., С.Р. Одиназода // Паёми Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон. –Душанбе: Нашриёти РТМТ ва Н-и ВКД ҚТ, 2025. – С. 25–32.

13. Расулзод, Л.Х. Хусусиятҳои фарҳанги сиёсии кормандони мақомоти корҳои дохилӣ / Л.Х. Расулзод // Тарбияи ҳуқуқӣ ва фарҳанги сиёсии кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ дар шароити дигаргуншавии ҷомеаи Тоҷикистон: мушкилот ва стратегияи рушд //Маҷмуи мақолаҳои мизи мудаввари илмӣ (ш. Душанбе, 24 июни с. 2023). – Душанбе: Нашриёти РТМТ ва Н-и ВКД ҚТ, 2023. – С. 98–107.

14. Расулзод Л.Х. Технологияи иттилоотию коммуникатсионӣ-заминаи бунёдии ҳукумати электронӣ / Л.Х. Расулзод // Нақш ва мақоми технологияҳои рақамӣ дар иттилоотикунунии ҳаёти ҷомеа (маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-амалӣ). –Хучанд, 2025. С.130-134.

Ҳамин тариқ, Расулзод ЛоиҲолик аз ӯҳдаи анҷом додани таҳқиқоти илмӣ баромада, вазифаҳои дар назди худ гузошташударо пурра иҷро намудааст.

Диссертатсияи ӯ кори илмию таҳқиқотии мустақилона анҷомдодашуда мебошад, ки дар омӯзиши минбаъдаи ҳукумати электронӣ ва дурнамои рушди он дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон, саҳми арзанда мегузорад. Таҳқиқоти мазкур дар илмҳои сиёсии ватанӣ иқдоми хеле муҳим ба шумор рафта, барои фаҳм ва дарки масъалаи ҳукумати электронӣ ва дурнамои рушди он дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон нақши муҳим мебозад. Дар маҷмӯъ, мазмуну мундариҷаи таҳқиқот, маводи дар диссертатсия истифодашуда, ҷанбаҳои назариявӣю методологияи диссертатсия бо ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ мувофиқат менамоянд. Диссертатсия аз рӯи натиҷаҳои назариявӣ ва хулосаҳои илмӣ, тавсияҳои амалӣ ва сатҳу сифати таҳияи худ ба талаботи муқаррарнамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошад.

Ҳамин тариқ, диссертатсияи Расулзод Лоиқ Холиқ дар мавзӯи: «Ҳукумати электронӣ ва дурнамои рушди он дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ барои Ҷимоя тавсия мегардад.

Хулосаи мазкур дар ҷаласаи васеи кафедраи сиёсатшиносии Донишгоҳи давлатии омӯзгорӣ Тоҷикистон ба номи С. Айни 22 майи соли 2025 қабул гардидааст.

Дар ҷаласаи кафедраи 13 нафар иштироқ намуданд.

Натиҷаи овоздиҳӣ: тарафдор – 13 нафар, зид – нест, бетараф – нест. Сураатмаҷлиси № 11 аз 21 майи соли 2025.

Мудири кафедраи сиёсатшиносии
Донишгоҳи давлатии омӯзгорӣ
Тоҷикистон ба номи С. Айни,
номзади илмҳои сиёсӣ, дотсент

Нуриддин П.Р.

Котиби ҷаласаи кафедраи сиёсатшиносии
Донишгоҳи давлатии омӯзгорӣ
Тоҷикистон ба номи С. Айни

Шодиева З.

Имзои Нуриддин П.Р. ва Шодиева З. - ро
тасдиқ мекунам.

Сардори Шӯъбаи кадрҳо ва корҳои махсуси
Донишгоҳи давлатии омӯзгорӣ
Тоҷикистон ба номи С. Айни

Мустафозода А.И.